

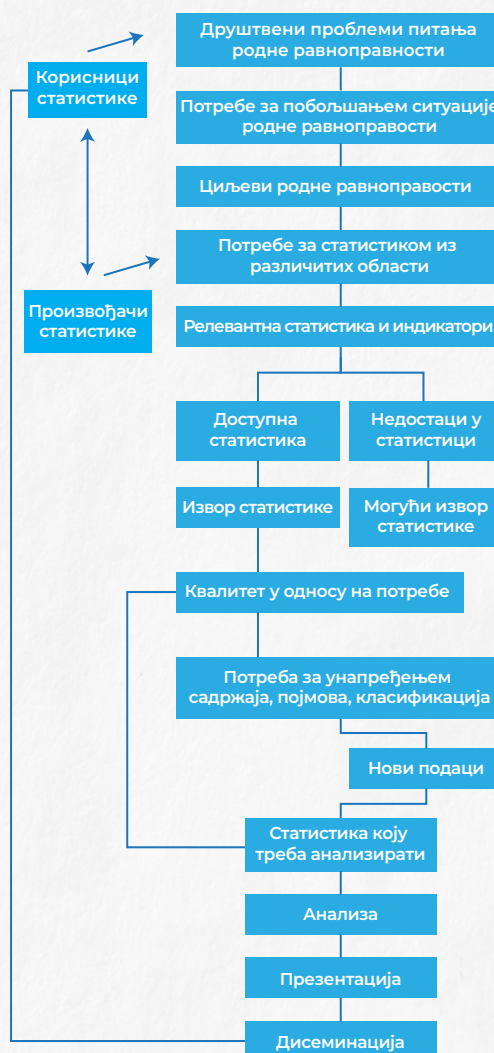
УВОЂЕЊЕ ПРИНЦИПА РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ У СВАКОДНЕВНЕ АКТИВНОСТИ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ: ДОСТУПНОСТ И УПОТРЕБА ПОДАТАКА РАЗВРСТАНИХ ПО ПОЛУ

Жене и мушкарци имају различите улоге у друштву, неједнак приступ ресурсима, те на њих различито утичу политике и мјере власти. Ако се политике и мјере не прилагоде потребама постојећих родних диференцијала, онда ће се постојеће родне неједнакости додатно продубити. Статистика би требало да буде основа за све врсте акција и за перцепцију стања и идеја за развијање друштва на свим нивоима. Статистике омогућавају да се промовишу промјене, униште стереотипи и промовише разумијевање актуелне ситуације родне (не) равноправности у друштву. Статистика је основа за формулисање политика и мјера као што су оне које доносе јединице локалне самоуправе (ЈЛС).¹ Због тога је неопходно да статиска разврстана по полу буде редован процес ЈЛС и за прикупљање података, као и њихову анализу и дистрибуцију.

Капацитети локалних институционалних механизма за равноправност полова – комисија за равноправност полова на нивоу ЈЛС, као и досљедно праћење напора везаних за увођење родно освијештених политика и мјерење њиховог значаја, захтијевају додатна побољшања. Ситуација је слична и на другим нивоима власти јер се „подаци рашчлањени према полу не евидентирају, не прикупљају, не ажурирају и не анализирају увијек, без обзира на позитивне примјере у одређеним секторима. Родна повезаност с факторима као што су старост, инвалидност и статус етничке мањине није јасно евидентирана у изворима података.“²

Одређени помаци су видљиви на на нивоу ентитета, примјера ради Гендер центар ФБиХ формирао је и одржава базу о случајевина насиља у породици, док Гендер центар РС

Гендер статистика - Процес производње података³

не прикупља податке директно, али користи податке из полугодишњих извјештаја Министарства породице, омладине и спорта Републике Српске, надлежног за

¹ Statistics Sweden (1996) Engendering Statistics: A tool for change.

² UN Women (2021). Родни профил земље Босна и Херцеговина.

³ Prevedeno i adaptirano iz Statistics Sweden (1996) Engendering Statistics: A tool for change. str.8.

извјештавање о случајевима насиља у породици⁴. База укључује актере укључене у откривање и реакцију на случајеве породичног насиља са значајним бројем индикатора, а ти подаци су доступни за истраживање и извјештавање, мада се не објављују редовно. Међутим, ентитетски подаци не консолидују се редовно на државном нивоу у сврху анализе, праћења и извјештавања.⁵ Ентитетски подаци се исто тако не просљеђују јединицама локалне самоуправе.

Чак и када су доступни подаци рашчлањени по полу, не ажурирају се увијек редовно у циљу мјерења. Постоје напори да се побољша прикупљање података, посебно у вези с насиљем над женама. Агенција за равноправност полова БиХ дала је институцијама препоруке о прикупљању података рашчлањених по полу.⁶

Прикупљање података разврстаних по сполу је законска обавеза градова и општина (члан 24. Закона о равноправности полова БиХ), те су значајан предуслов за интегрисање равноправности полова у све дјелатности локалне самоуправе. Обавеза разврставања по полу се односи на све податке које прикупља јавна управа, али и јавна предузећа и установе чији је оснивач град или општина, те обухватају и све податке о потицајима и субвенцијама, трансферима и друго.

Употреба података разврстаних по полу да би се мапирали и адресирали изазови родне неравноправности при локалним самоуправама, подразумијева њихову једноставну доступност и ажурираност. С тим у вези, неопходно је да ЈЛС сагледају досадашњу праксу рада у овој области. **Савез опћина и градова Федерације БиХ и Савез општина и градова Републике Српске**, уз подршку Шведског савеза локалних власти и региона, одржали су низ радионица и консултација са четрнаест чланица из оба Савеза на тему прикупљања и употребе података разврстаних по полу, а из перспективе ЈЛС и уз сагледавање тренутних могућности јединица локалне самоуправе. У наставку доносимо сажетак кључних закључака и препорука:

→ Заговорати да дефинисане потребе и улазне информације из ЈЛС буду укључене

У Федерацији БиХ, случајеви насиља у породици евидентирају се у базу података коју је формирао и одржава **Гендер центар ФБиХ**. База омогућава Гендер центру да извјештава не само о случајевима већ и о наредбама о заштитним мјерама и исходима судских поступака.

STATISTIČKI PODACI O NASILJU U PORODICI

Gender Centar Federacije Bosne i Hercegovine u skladu sa djelokrugom svoga rada sačinjava godišnje izvještaje o stanju ravnopravnosti spolova za područje Federacije Bosne i Hercegovine. Navedeni izvještaji sadrže i podatke kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova vezano za član 222. Krivičnog zakona Federacije BiH koji se odnosi na nasilje u porodici, podatke opštinskih sudova vezano za provedbu Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, podatke o broju smještenih žrtava nasilja u porodici u šest sigurnih kuća koje djeluju na području Federacije Bosne i Hercegovine, a od uspostave jedinstvenog broja SOS telefona 1265 za pomoć žrtvama nasilja u porodici vode se i podaci o broju poziva na navedeni servis. Slijedi pregled statističkih podataka o nasilju u porodici za period od 2006. do 2015. godine preuzet iz godišnjih izvještaja o stanju ravnopravnosti spolova za područje Federacije Bosne i Hercegovine:

PODACI KANTONALNIH MINISTARSTAVA UNUTRAŠNJIH/UNUTARNJIH POSLOVA VEZANO ZA ČLAN 222. KRIVIČNOG ZAKONA FEDERACIJE BIH										
	2006. godina	2007. godina	2008. godina	2009. godina	2010. godina	2011. godina	2012. godina	2013. godina	2014. godina	UKUPNO
Broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici	1.384	1.093	2.272	1.631	1.559	1.658	1.661	1.669	1.459	14.386
Broj podnesenih										

у развијање механизма за праћење провођења политика равноправности полова и оснаживања жена на вишим нивоима власти, као и мјерења утицаја ових политика (тј. развијања система за прикупљање родно разврстаних података).

- Обезбиједити људске ресурсе ЈЛС за усавршавање у области прикупљања и анализирања родно разврстаних података.
- Успоставити сарадњу са агенцијама и заводима са мандатом за прикупљање статистике, ради едукације из области родно разврстане статистике, те редовног информисања о доступности исте.
- Идентификовати јавне институције и установе које прикупљају родно разврстане податке али их не просљеђују ЈЛС већ вишим нивоима власти, те успоставити меморандуме о сарадњи за размјену података разврстаних по полу који се већ прикупљају на нивоу општине (нпр. центар за социјални рад податке о насиљу у породици просљеђује вишим нивоима власти).
- Да би подаци разврстани по полу били брзо доступни за анализе и планирања, неопходно је утврдити да ли су сви потребни подаци по секторима доступни, нпр:

4 Carol Hagemann-White и Горана Млинаревић. Прикупљање административних података о насиљу над женама и насиљу у породици у БиХ. Савјет Европе.

5 UN Women (2021). Родни профил земље Босна и Херцеговина, стр.27.

6 Министарство за људска права и избјеглице. Агенција за равноправност полова БиХ (2019). Извјештај о имплементацији Гендер акционог плана Босне и Херцеговине 2018 - 2022., стр 9.

Анализа положаја жена које долазе из посебно рањивих група становништва

- подаци о броју пријављених случајева насиља прикупљени од свих институција у систему заштите
- подаци о броју самохраних родитеља
- подаци о броју жена са инвалидитетом, незапослених жена, жена које имају више од троје дјеце итд.

→ Уколико сви подаци нису доступни (укључујући сектор образовања, запослености, спорта, културе, насиља у породици, привреде, туризма и др.), важно је утврдити који подаци недостају, те изнаћи рјешење да се ова препрека превазиђе. Овај процес може да буде урађен кроз припрему родне анализе гендер акционог плана (ЛГАП) или приликом припреме програма и стратегија ЈЛС.

→ Уколико су подаци доступни, али је процес њихове консолидације дуготрајан,

Гендер центар Владе Републике сарађује с Републичким заводом за статистику РС, с којим заједнички развија процес прикупљања и разврставања статистике по полу из различитих области живота и рада.

неустаљен, те се кроз прикупљање примијете пропусти неажурности и/или изостављања битног сегмента одређеног сектора, неопходно је унаприједити секторску увезаност и методу консолидације, а овај процес такође може да буде једна од мјера или активности Стратегије развоја, израде ЛГАП-а, или приоритет који ће адресирати комисија за равноправност полова.

→ Прикупљање података разврстаних по полу односи се и на извјештаје о имплементацији и анализи крајњих корисника, евалуације ЛГАП-а, општинских програма и стратегија. Анализа потреба грађана и грађанки и њиховог задовољства јавним услугама треба да буду предуслов за квалитетнији рад локалне самоуправе и основ за израду сваког сљедећег гендер акционог плана.

→ По успостављању систематичног и ефикасног система консолидације података разврстаних по полу, **комисија за равноправност полова** и/или радна група за израду ЛГАП-а, користи и анализира податке из родне перспективе, као на примјер:

- Да ли у сразмјеру са бројем незапослених самохраних родитеља, постоје обданишта и продужени боравак гдје родитељи могу да оставе дјецу и да ли исти раде довољно дуго?
- Да ли су цијене адекватне или би ЈЛС требало да субвенционира дио трошкова?
- Да ли у сразмјеру са подацима о степену насиља ЈЛС учествује у издавању за рад склоништа и сигурних кућа, да ли постоји потреба за привременом смјештај при чекању на мјесто у сигурној кући?

→ Посебну пажњу обратити на доступност података о мјерењу женског и мушког неплаћеног рада, те родног аспекта сиромаштва, инвалидности, приступачности јавним службама, те процесима одлучивања.⁷

→ У представљању података разврстаних по полу за потребе ЈЛС или јавности:

- увијек представљати бројчане вриједности за жене и за мушкарце

⁷ По препорукама Пекиншке декларације и Плана акције за родну равноправност (1995).

(непотребно додавати укупно становништво),

- обратити пажњу на различите фазе у животном циклусу становништва која јаз родне неједнакости може додатно продубити или смањити (нпр. учешће у радној снази жена и мушкарци који су не/ожењени, са или без дјете, разврстано по бројчаности домаћинства, различите добне групе).

→ Обезбиједити да сви подаци садржани у извјештајима ЈЛС према јавности, медијима, или другим нивоима власти увијек буду разврстани по полу.

→ Планирати да се у редовне годишње извјештаје ЈЛС укључи и посебна област „Жене и мушкарци у Општини АБЦ“ по угледу на публикацију коју производи Агенција за статистику Босне и Херцеговине - **„Жене и мушкарци у Босни и Херцеговини – Родна статистика за креирање бољих политика.“**

Агенција за статистику БиХ објављује значајан број података разврстаних по полу у извјештају Жене и мушкарци у БиХ.

Полици сажетак „Увођење принципа родне равноправности у свакодневне активности локалне самоуправе: доступност и употреба података разврстаних по полу“ припремљен је у склопу пројекта „Јачање улоге Савеза општина и градова у Босни и Херцеговини“ које проводе Савез општина и градова Федерације БиХ и Савез општина и градова Републике Српске, у сарадњи са Савезом локалних власти и региона Шведске САЛАР и стратешким партнером Шведским међународним центром за локалну демократију (ИЦЛД), те уз заједничку подршку амбасада Шведске и Швајцарске.

Посебно захваљујемо представницима и представницама ЈЛС учесницама мреже за равноправност полова на локалном нивоу:

Општина Бановићи

Општина Добој Југ

Град Градишка

Град Добој

Општина Источна Илиџа

Општина Лакташи

Општина Лукавац

Општина Рогатица

Општина Соколац

Град Тузла

Општина Вишеград

Град Зворник

Општина Жепче